

УКРАЈИНСКИ ЈЕЗИК 1

Наставник: проф. др Људмила Поповић

-једносеместрални курс -

изборни курс
први семестар
3 ЕСП бода

Време одржавања: четвртак, 09.45-11.15 часова

Место одржавања: сала 27А

ЦИЉ НАСТАВЕ

Теоријско познавање основа фонетско-фонолошког нивоа савременог стандардног украјинског језика, стицање навика компаративног и контрастивног проучавања украјинског и српског језика, увид у резултате теоријских и експерименталних истраживања украјинске лингвистике.

МЕТОДОЛОГИЈА И ОБЛИЦИ НАСТАВЕ

Предавања, тематске дискусије, интерактивна настава

САДРЖАЈ КУРСА

УКРАЈИНСКИ ЈЕЗИК 1

Словенски језички свет, издвајање источнословенске језичке заједнице, њене карактеристике. Подела источнословенске групе на украјински, руски и белоруски језик. Карактеристике украјинског језика, основне сличности и разлике у односу на друге источнословенске језике. Почети писмености и књижевности на украјинском језику, први граматички описи и речници.

Границе украјинске језичке територије и њена унутрашња диференцијација (три основна дијалекта, њихове карактеристике). Дијалекатска основа украјинског књижевног језика. Нормативност и варијантност савременог језичког стандарда, социолингвистичка ситуација.

Инвентар гласова и инвентар правописних знакова у украјинском језику, њихов узајамни однос. Тежња украјинског графичког система ка фонетском принципу, сличности у односу на графичку и правопис српског језика. Историјско-етимолошки и морфонолошки елементи украјинске графичке. Посебни артикулациони и правописни проблеми.

Фонетика и фонологија као лингвистичке дисциплине. Говорни органи. Физички, физиолошки и лингвистички аспект проучавања гласова. Фазе у артикулацији гласа. Нивои фонетике. Сегментни ниво. Фраза, такт, слог. Теорије слогова.

Супрасегментни фонетски ниво. Издвајање пратећих јединица у односу на јединице сегментације: тон, модулација гласа, темпо, ритам, интонација.

Природа україноског акцента. Разлике у односу на српски акцентолошки систем. Померање акцента. Пратећи акцент.

Структурализам у лингвистици. Језик и говор. Теорија хијерахије језичких нивоа. Појам фонеме. Фонолошки статус гласова: фонеме и алофони. Инвентар фонема україноског језика.

Фонолошка парадигматика. Опозиције фонема. Дистинктивно обележје фонеме. Функције фонеме. Релевантне опозиције фонема у україноском језику.

Главне, позиционе и факултативне варијанте фонема, центар и периферија система. Разлике у фонолошкој организацији гласовног материјала у україноском и српском језику. Принципи фонетског и фонематског транскрибовања текста. Протеза. Дијахронијски аспект проучавања протезе у україноском језику.

Позиционе промене вокала. Неслоговни вокали. Закон еуфоничности.

Историјске алтернације вокала. Фонетски закон. Компаративно-историјска метода у лингвистици.

Дистрибуција україноских вокала. Однос самогласника и сугласника, као и њихових диференцијалних обележја у україноском и српском језику.

Дистрибуција вокала у речима страног порекла: разлике у односу на српски језик.

ОБАВЕЗНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Поповић, Људмила. *Граматика україноског језика. Фонетика и фонологија* (скрипта).
2. Тоцька, Ніна. *Сучасна україноська літературна мова: Фонетика, орфоенія, графіка, орфографія*, Київ, 1981. Може се наћи у: Библиотека славистичког семинара
3. Плющ, Надія и др. *Сучасна україноська літературна мова. Фонетика*. Київ, 2002. Може се наћи у: Библиотека славистичког семинара
4. Грищенко, Анатолій и др. *Сучасна україноська літературна мова*, Київ: Вища школа, 1997. Може се наћи у: Библиотека славистичког семинара
5. Русановский, Віталій и др. *Украинская граматика*, Киев: Наукова думка, 1986. Може се наћи у: Библиотека славистичког семинара

СПИСАК ПРЕПОРУЧЕНЕ ЛИТЕРАТУРЕ

1. Багмут А.Й. *Типологія інтонації мовлення*. Київ, Наукова думка, 1977.
2. Бровченко Т.О. *Словесний наголос у сучасній україноській мові*, Київ, Наукова думка, 1977.
3. Плющ Н., Бас-Кононенко О., Дудник З., Зубань О. *Загальна та експериментальна фонетика*, Київ, 2001.
4. Плющ М. Я., Леута О. І., Гальона Н. П. *Сучасна україноська мова* (за ред. О. Д. Пономарева), Київ, 2001;

5. Тоцька Н.І. *Голосні фонемі української літературної мови*, Київ: Видавництво КДУ, 1973.
6. *Українська мова. Енциклопедія*. Редкол.: Русанівський В.М., Тарананенко О.О. (співголови), М. П. Зяблюк та ін., Київ, 2000.
7. Sosir F. de: *Opšta lingvistika* (II izd.), Beograd: Nolit, 1977.

Речници:

1. *Орфоепічний словник української мови: В 2 т./* Уклад. М.М. Пещак та ін., Київ: Довіра, 2001.
2. *Українська літературна вимова і наголос. Словник-довідник*, Київ, 1973.
3. Головащук С. І. *Українське літературне слововживання: Словник-довідник*, Київ, 1995.
4. *Україна в словах: Мовознавчий словник-довідник /* упоряд.Н. Данилюк/ Київ, 2004.

ОПИС ИСПИТА:

На испиту из Украјинског језика 1 студенти одговарају на три питања која извлаче на цедуљи или писмено полагају тест. Испит такође обухвата фонетско транскрибовање синтагме на украјинском језику која се извлачи на цедуљи.

ПРИМЕР ТЕСТА НА ИСПИТУ ИЗ
УКРАЈИНСКОГ ЈЕЗИКА 1

Време израде теста – 90 минута

1. Указати у оквиру каквих лингвистичких дисциплина проучавају се:
 - а) фонема - _____;
 - б) глас - _____.
2. Навести основне функције фонеме
 - а) _____;
 - б) _____;
 - в) _____.
3. Све фонетске промене можемо да разврстамо у:
 - а) _____;
 - б) _____.
4. У позиционе промене које су актуелне у украјинском језику убрајамо:

- a) _____ ;
- б) _____ ;
- в) _____ .

5. Активни говорни органи су:

- a) _____ ;
- б) _____ ;
- в) _____ ;
- г) _____ ;
- д) _____ .

6. Три фазе артикулације гласа су:

- a) _____ ;
- б) _____ ;
- в) _____ .

7. Основне карактеристике акцента у украјинском језику су:

- a) _____ ;
- б) _____ ;
- в) _____ .

8. Поделити следећу фразу на тактове (фонетске речи):

*Чуєш чи не чуєш чарівна Марічко
Я до твого серця кладку прокладу.*

9. Одредити главни и пратећи акценат у речима: *п'ятиповерховий; перекотиполе; психолінгвістика.*

10. Регресивна асимилација одликује се утицајем

_____ на

_____ .

11. Скуп артикулацијских навика које су типичне за одређени језик зове се

_____ .

12. Одредити врсту фонетске промене у примерима:

он – вон – ён; apple – јабука; ајде – хајде – гайда:

- a) дијереза;
- б) епентеза;
- в) протеза.

13. Одредити врсту слога *-над-*:

- a) отворени прикривени;
- б) отворени неприкривени;
- в) затворени прикривени;
- г) затворени неприкривени

14. Којој врсти фонетских промена припада *акомодација*:

- а) позициона;
- б) комбинаторна.

15. Набројати алофоне вокала [] у украјинском језику и илустровати их одговарајућим примерима:

- а) _____;
- б) _____;
- в) _____;
- г) _____;
- д) _____.

16. Каквој врсти фонетских промена припада палатализација:

- а) асимилација;
- б) акомодација;
- в) синхармонизам.

17. Написати на украјинском језику еквиваленте следећих речи:

Хаг _____; *грал* _____; *тријумф* _____;
атеизам _____;
дијалог _____; *маестро* _____; *дијаспора*
_____.

18. Исправити грешке у реченицама у складу са фонетским законом еуфоничности украјинског језика:

У армії виховується мужність.
Оксана сиділа у саду.
Петро й Йосип ходили до Марії.
В місті засвітилися вогні.
Червона у Ольги стрічка.
Як вправ же він з коня та і на білий сніг.

19. Набројати две историјске алтернације вокала у украјинском језику и илустровати их примерима:

- а) _____;
- б) _____.

20. Написати фонетску транскрипцију синтагме: ...

СПИСАК ИСПИТНИХ ПИТАЊА ИЗ УКРАЈИНСКОГ ЈЕЗИКА I

1. Карактеристике украјинског језика, основне сличности и разлике у односу на друге источнословенске језике.
2. Почети писмености и књижевности на украјинском језику, први граматички описи и речници.
3. Границе украјинске језичке територије и њена унутрашња диференцијација (три основна дијалекта, њихове карактеристике).

4. Нормативност и варијантност савременог језичког стандарда, социолингвистичка ситуација.
5. Фонетика и фонологија као лингвистичке дисциплине.
6. Инвентар гласова и инвентар правописних знакова у украјинском језику, њихов узајамни однос.
7. Историјско-етимолошки и морфонолошки елементи украјинске граfiје.
8. Говорни органи.
9. Физички, физиолошки и лингвистички аспект проучавања гласова.
10. Нивои фонетике. Сегментни ниво.
11. Нивои фонетике. Супрасегментни ниво.
12. Природа украјинског акцента.
13. Појам фонеме. Фонолошки статус гласова: фонеме и алофони.
14. Фонолошка парадигматика. Опозиције фонема.
15. Дистинктивно обележје фонеме.
16. Функције фонеме.
17. Релевантне опозиције фонема у украјинском језику.
18. Принципи фонетског и фонематског транскрибовања текста.
19. Позicione фонетске промене.
20. Комбинаторне фонетске промене.
21. Акомодација.
22. Фонетски закон.
23. Компаративно-историјска метода у фонологији.
24. Дистинктивна обележја вокала у украјинском језику.
25. Дистинктивна обележја вокала [i] у украјинском језику.
26. Дистинктивна обележја вокала [и] у украјинском језику.
27. Дистинктивна обележја вокала [e] у украјинском језику.
28. Дистинктивна обележја вокала [у] у украјинском језику.
29. Дистинктивна обележја вокала [o] у украјинском језику.
30. Дистинктивна обележја вокала [a] у украјинском језику.
31. Закон еуфоничности у украјинском језику.
32. Позicione промене вокала у украјинском језику.
33. Протетички сугласници у украјинском језику.
34. Дистрибуција вокала у украјинском језику.
35. Дистрибуција вокала [i] у украјинском језику.
36. Дистрибуција вокала [и] у украјинском језику.
37. Дистрибуција вокала [e] у украјинском језику.
38. Дистрибуција вокала [у] у украјинском језику.
39. Дистрибуција вокала [o] у украјинском језику.
40. Дистрибуција вокала [a] у украјинском језику.
41. Природа украјинског акцента у поређењу са српским.
42. Сегментација говорног низа.
43. Сегментација на слоге у украјинском језику у поређењу са српским.
44. Фонетска реч.
45. Енклитичке и проклитичке речи у украјинском језику у поређењу са српским.
46. Типови синтагми. Синтагматски акценат.
47. Фраза. Фразни акценат.
48. Типови интонационих конструкција у украјинском језику.

